

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ

12 грудня 2017 року

Київ

№ 31-рк

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг

Про усунення умов, що сприяють виникненню порушень законодавства про захист економічної конкуренції

Розглянувши подання Департаменту досліджень і розслідувань ринків паливно-енергетичного комплексу та житлово-комунального господарства від 03.11.2017 № 128-02/2, Антимонопольний комітет України

ВСТАНОВИВ:

- (1) Органами Антимонопольного комітету України (далі – Комітет) протягом II – III кварталу 2017 року були проведені планові виїзні перевірки електропередавальних підприємств на предмет відповідності їхніх дій вимогам законодавства про захист економічної конкуренції.
- (2) Під час проведення перевірок, органами Комітету було перевірено 25 електропередавальних підприємств (далі – ЕПО) та встановлено понад 70 випадків, в яких дії/бездіяльність ЕПО могли призвести до порушення законодавства про захист економічної конкуренції та/або порушення законодавства у сфері енергетики.
- (3) При цьому більшість дій/бездіяльності ЕПО, які містили або могли містити ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, полягали у створенні перешкод незалежним постачальникам у доступі на ринок постачання електроенергії за нерегульованим тарифом.
- (4) Такі перешкоди створюються, зокрема, вчиненням ЕПО таких дій:
  1. Необґрунтована відмова або ухилення від отримання документів від постачальників за нерегульованим тарифом (далі – ПНТ), необхідних для укладення договору про передачу електричної енергії місцевими (локальними) електромережами та/або ведення господарської діяльності з постачання електричної енергії за нерегульованим тарифом.
  2. Необґрунтована відмова або ухилення від укладення з ПНТ договору про передачу електричної енергії місцевими (локальними) електромережами.
  3. Встановлення при укладенні договору про передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами вимог щодо надання

документів, необхідність яких не передбачена пунктом 5 Порядку доступу постачальників електричної енергії за нерегульованим тарифом до місцевих (локальних) електричних мереж, затвердженого постановою НКРЕ від 29.10.2010 № 1421, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 18.11.2010 за № 1146/18441 (далі – Порядок доступу).

4. Пряме або опосередковане примушування ПНТ до укладення угод (договорів), зміст яких погіршує становище ПНТ на ринку у зв'язку з відхиленням від норм примірного договору про передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами між постачальником електричної енергії за нерегульованим тарифом та електропередавальною організацією, схваленого постановою НКРЕ від 19.10.2005 № 934, зокрема, в частині:
    - 1) Встановлення порядку розрахунків.
    - 2) Встановлення термінів проведення розрахунків.
    - 3) Встановлення порядку прийому, розгляду та погодження документів, необхідних ПНТ для здійснення закупівлі електричної енергії на ОПЕ та виробництва власної електроенергії.
    - 4) Встановлення обов'язку ПНТ проводити зчитування та збір фактичних даних про погодинне споживання електричної енергії споживачами ПНТ.
  5. Необґрунтована відмова, ухилення або недотримання строків прийому, розгляду та погодження всіх документів, необхідних ПНТ для здійснення закупівлі електричної енергії на Оптовому ринку електричної енергії України (далі – ОПЕ) та виробництва власної електроенергії, зокрема:
    - 1) Повідомлення на заявлений обсяг купівлі електричної енергії ПНТ на ОПЕ.
    - 2) Повідомлення на заявлений обсяг власного виробництва електричної енергії.
    - 3) Довідок про фактичні погодинні обсяги споживання електричної енергії стосовно всіх споживачів ПНТ.
  6. Необґрунтована відмова або ухилення від надання ПНТ за його письмовим запитом даних про обсяги споживання електроенергії субспоживачами, які приєднані до електричних мереж споживача ПНТ та отримують електричну енергію за договорами про постачання електричної енергії, укладеними з електропередавальною організацією.
  7. Необґрунтована відмова або ухилення від надання ПНТ даних про фактичне споживання електроенергії споживачами ПНТ у встановлені законодавством та умовами двосторонніх договорів строки.
- (5) Під час проведення перевірок було виявлено, що зазначені вище дії вчинялися ПАТ «Вінницяобленерго», ПАТ «ДТЕК Дніпрообленерго», ПрАТ «ЕК «Житомиробленерго», ПАТ «Запоріжжяобленерго», ПрАТ «Київобленерго», ПрАТ «Кіровоградобленерго», ТОВ «Луганське енергетичне об'єднання», ПАТ «Рівнеобленерго», ВАТ «Тернопільобленерго», АТ «Харківобленерго», ПАТ «ЕК «Херсонобленерго», ПАТ «Хмельницькобленерго», ПАТ «Чернігівобленерго» та ПАТ «Українська залізниця».
  - (6) Відповідно до пункту 2 Порядку доступу, договори про передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами, які укладаються між ПНТ та ЕПО, укладаються на основі Примірного договору.
  - (7) Згідно зі статтею 179 Господарського кодексу України при укладанні господарських договорів сторони можуть визначати зміст договору, зокрема, на основі примірного договору, рекомендованого органом управління суб'єктам господарювання для використання при укладенні ними договорів, коли сторони мають право за взаємною

згодою змінювати окремі умови, передбачені примірним договором, або доповнювати його зміст.

- (8) З урахуванням наведеного, примірний договір про передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами має рекомендаційний, а не обов'язковий характер, у зв'язку з чим, користуючись своїм домінуючим становищем, ЕПО мають можливість змінювати умови договорів на ті, які було б неможливо встановити за умови існування значної конкуренції на ринку, чим погіршують становище ПНТ на ринку постачання електричної енергії.
- (9) Зокрема, ЕПО ініціюють внесення змін до примірного договору, мотивуючи це тим, що останні зміни до примірного договору на передачу електричної енергії місцевими (локальними) електромережами між постачальником електричної енергії за нерегульованим тарифом та електропередавальною організацією, затвердженого постановою НКРЕ від 19.10.2005 № 934 «Про схвалення примірного договору на передачу електричної енергії місцевими (локальними) електромережами між постачальником електричної енергії за нерегульованим тарифом та електропередавальною організацією», вносились у 2011 році. При цьому на теперішній час зазначений договір не містить істотних умов договору, необхідних технічних параметрів і чітких прав та обов'язків сторін, а також не відповідає сучасним технічним вимогам на Оптовому ринку електричної енергії, а також містить посилання на нормативно-правові документи, які втратили чинність.
- (10) Зокрема, пункт 4.3 та частина восьма пункту 6.1 примірного договору містять посилання на постанову НКРЕ від 26.01.2004 № 63 «Про затвердження Тимчасового порядку визначення розрахункових погодинних обсягів споживання електричної енергії споживачами, які отримують електроенергію від постачальників електричної енергії за нерегульованим тарифом», яка втратила чинність.
- (11) Як підтверджує аналіз договорів, що пропонуються ЕПО для укладення з ПНТ, крім змін, які необхідні у зв'язку з недосконалістю положень примірного договору, ЕПО ініціюють зміни, які не передбачені чинними нормативно-правовими актами та які погіршують становище ПНТ на ринку постачання електричної енергії.
- (12) Питання документообігу між ПНТ та ЕПО врегульовані такими нормативно-правовими актами:
- Порядком доступу постачальників електричної енергії за нерегульованим тарифом до місцевих (локальних) електричних мереж, затвердженим постановою НКРЕ від 29.10.2010 № 1421;
  - Примірним договором про передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами, який укладається між постачальниками за нерегульованим тарифом та електропередавальною організацією, затвердженим постановою НКРЕ від 19.10.2005 № 934;
  - Примірним договором купівлі-продажу електроенергії, який укладається між оптовим постачальником електричної енергії та постачальниками електричної енергії за нерегульованим тарифом, затвердженим постановою НКРЕ від 11.05.2006 № 577;
  - Правилами користування електричною енергією, затвердженими постановою НКРЕ від 31.07.1996 № 28.
- (13) Відповідно до пункту 12 Порядку доступу ЕПО зобов'язана забезпечити доступ до свого структурного підрозділу, що здійснює реєстрацією вхідної кореспонденції, постачальника електричної енергії за нерегульованим тарифом для подачі та реєстрації повідомлень та довідок.

- (14) Разом з тим, Порядком доступу та Примірним договором про передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами передбачена можливість надсилання необхідних документів з використанням електронної пошти, факсимільного та поштового зв'язку. При цьому будь-які письмові документи, що надаються за умовами Договору про передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами і передані електронною поштою, телетайпограмою або факсограмою, повинні бути обов'язково підтверджені поштовим відправленням у вигляді цінного листа або вручені кур'єром під розписку.
- (15) За певних умов ЕПО мають можливість створювати перешкоди для постачальників за нерегульованим тарифом у доступі до структурних підрозділів, що здійснюють реєстрацією вхідної кореспонденції. Зазначені дії електропередавальних організацій спонукають ПНТ користуватися засобами зв'язку, передбаченими нормативно-правовими документами.
- (16) При цьому зазначені засоби листування надають ЕПО можливість нехтувати своїми обов'язками щодо розгляду та погодження вхідної кореспонденції, отриманої від ПНТ, посилаючись на неотримання та відсутність такої кореспонденції.
- (17) Способом усунення передумов, які сприяють порушенню законодавства про захист економічної конкуренції, могло б стати запровадження обов'язкового електронного документообігу з використанням електронних цифрових підписів.
- (18) Оскільки Примірним договором про передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами, який укладається між ПНТ та ЕПО, передбачено, що ЕПО має право відмовити ПНТ у погодженні документів, необхідних для здійснення діяльності з постачання електричної енергії за нерегульованим тарифом (повідомлення на заявлений обсяг купівлі електричної енергії постачальником електричної енергії за нерегульованим тарифом на ОРЕ та додатків до нього, повідомлення на заявлений обсяг власного виробництва електричної енергії, довідки про стан обліку електроенергії у споживачів або постачальників) у разі:
- невчасного подання таких документів на розгляд до електропередавальної організації (пізніше ніж шість робочих днів до 19 числа (включно) місяця, що передує розрахунковому);
  - виникнення заборгованості у постачальника за нерегульованим тарифом за послуги з передачі електричної енергії;
  - наявності у споживача електричної енергії заборгованості перед електропередавальною організацією;
  - виявлення в документах постачальника за нерегульованим тарифом, направлених на погодження, помилок.
- (19) Одночасно, оскільки норми примірного договору є необов'язковими для застосування, ЕПО мають можливість їх змінювати та за певних умов – відмовляти постачальникам за нерегульованим тарифом у погодженні відповідних документів з непередбачених законодавством у сфері енергетики підстав.
- (20) Аналіз правозастосовної практики органів Антимонопольного комітету України свідчить, що підґрунтям для зловживання ЕПО монопольним (домінуючим) становищем, зокрема, є недосконалість нормативно-правових актів, що регулюють їх діяльність.
- (21) Враховуючи викладене, відповідно до статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» з метою усунення передумов, що сприяють виникненню порушень законодавства про захист економічної конкуренції, Антимонопольний

комітет України надає Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, такі обов'язкові для розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Розробити та затвердити зміни до Примірного договору про передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами, який укладається між постачальниками за нерегульованим тарифом та електропередавальною організацією, затвердженого постановою НКРЕ від 19.10.2005 № 934, зокрема, в частині приведення його положень у відповідність з іншими нормативно-правовими актами у сфері енергетики.
2. Розробити та затвердити зміни до Порядку доступу постачальників електричної енергії за нерегульованим тарифом до місцевих (локальних) електричних мереж, затвердженого постановою НКРЕ від 29.10.2010 № 1421, Примірного договору про передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами, який укладається між постачальниками за нерегульованим тарифом та електропередавальною організацією, затвердженого постановою НКРЕ від 19.10.2005 № 934, та інших нормативно-правових актів щодо:
  - введення обов'язкового для електропередавальних організацій та постачальників за нерегульованим тарифом електронного документообігу з використанням електронних цифрових підписів;
  - встановлення вичерпного та обов'язкового для застосування переліку випадків, у яких електропередавальна організація має право відмовити в погодженні документів, необхідних для здійснення діяльності з постачання електричної енергії за нерегульованим тарифом.

Рекомендації Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи особами, яким вони надані. Про результати розгляду рекомендацій повідомити Антимонопольний комітет України у десятиденний срок з дня їх отримання.

Голова Комітету

Ю. ТЕРЕНТЬСВ